

Київський національний університет культури і мистецтв

КАФЕДРА ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІНДУСТРІЇ ДОЗВІЛЛЯ

 <p>ФАКУЛЬТЕТ ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ФЕШН ТА ШОУ-БІЗНЕСУ</p>	Назва дисципліни	Сучасне мистецтво та новітні арт-технології	
	Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий), PhD	
	Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
	Спеціальність	034 Культурологія	
	Освітньо-наукова програма	Культурологія	
	Форма навчання	денна	
	Адреса викладання	вул. Євгена Коновальця, 36	
	Кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра івент-менеджменту та індустрії дозвілля	
	Семестри	II	
	Обсяг	Загальна кількість годин	
		120	
		Кількість кредитів	
		4	
		Лекції	
42			
Практичні заняття			
0			
Самостійна робота			
78			
Форма звітності	Залік (II семестр)		
Тип дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Дисципліна за спеціалізацією (обов'язкова)		
Мова навчання	Українська		
Викладач	Оборська Світлана Валентинівна		
Контактна інформація	kafedra_im@i.ua		
Програма дисципліни	https://elearn.knukim.edu.ua/course/view.php?id=2393		

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Курс спрямовано на розширення уявлення здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) про сучасне мистецтво, яке відображає суттєві зміни і перетворення, що відбуваються у світовому культурному просторі; всебічне вивчення глобальних трансформаційних змін, які відбуваються в сучасному мистецтві під впливом розвитку новітніх арт-технологій.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасне мистецтво та новітні арт-технології» є: ознайомлення студентів зі сферою мистецтва, яке відображає суттєві зміни і перетворення, що відбуваються у світовому культурному просторі. Даний курс спрямований на послідовне та всебічне вивчення глобальних трансформаційних змін, які відбуваються в сучасному мистецтві під впливом розвитку новітніх арт-технологій; підвищення рівню теоретичної підготовки студентів у галузі сучасного мистецтва для майбутньої практичної діяльності; зацікавлення студентів до мистецьких витоків національної художньої культури, вміння оцінити внесок вітчизняного мистецтва у світову культуру. Вивчення курсу також передбачає вміння реалізовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності, що практично у будь-якій сфері передбачає залучення новітніх арт-технологій для отримання максимально ефективного результату.

Завдання:

поглибити знання про особливості та різнопланові прояви сучасного мистецтва, яке зазнало значного впливу різного роду технічних інновацій, що кардинальним чином змінило життя людини у ХХ-ХХІ ст.; сформуванню уявлення про закономірності та специфіку взаємодії мистецтва і науки, продуктом якої є новітні арт-технології; сформуванню й практичні навички для застосовування набутих знань у власних авторських культурних проєктах; поглибити знання про найбільш авторитетні форуму світового сучасного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні набути такі програмні компетентності:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
- здатність до самостійного формування й неперервного удосконалення системного наукового і загального культурного світогляду.
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.
- здатність діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, на засадах науковості та толерантності.

фахові:

- здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів,

які створюють нові знання у культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і суміжних галузях.

- здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в культурології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти.
- здатність до побудови та аргументованого представлення культурологічного наративу, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових знань.
- здатність аналізувати та критично оцінювати сучасні концепції культурології, а також тенденції розвитку культурологічної теорії.
- здатність апробувати результати культурологічних досліджень, популяризувати й поширювати їхні результати.

У результаті опанування навчальної дисципліни аспіранти повинні набути такі програмні **результати навчання:**

- здійснювати наукове дослідження згідно з основоположними принципами наукового пізнання.
- здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел.
- здійснювати формування й неперервне удосконалення власного наукового і культурного світогляду.
- генерувати нові ідеї (креативність) та критично оцінювати їхній потенціал.
- застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, обробки та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, принципів академічної доброчесності і високої академічної культури.
- мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.
- розробляти та реалізовувати наукові/інноваційні культурно-мистецькі проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми культурології.
- володіти категоріальним апаратом сучасної культурології задля формування належного рівня культурної та культурологічної компетентності, вміння кваліфіковано відобразити результати власних наукових досліджень культурного виміру соціогенезу у відповідних теоретичних формах.
- аналізувати, обґрунтовувати й критично оцінювати сучасні концепції культури та провідні тенденції розвитку культурологічної теорії та культурних практик.
- впроваджувати результати культурологічних досліджень у практику, популяризувати й поширювати їхні результати.

Міждисциплінарні зв'язки:

«Теорія культури», «Культурні індустрії», «Візуальні дослідження і креативні практики».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **розділів:**

1. Сучасне мистецтво в контексті технологій світової культури.

2. Мистецькі практики сучасних інновацій.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЙ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ

ТЕМА 1.1. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Сучасне мистецтво як сукупність художніх практик ХХ століття. Етимологія поняття

«сучасне мистецтво», «постмодернізм», «арт-процес», «арт-технології». Сутність, структура, функції сучасного мистецтва, сфери його вияву. Поняття «арт-процес» та принципи застосування в ньому нових технологій. Структура курсу, форми і методи його вивчення. Літературні джерела, їх характеристика.

ТЕМА 1.2. МОДЕРН ЯК ПРЕДТЕЧА СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Культурні умови виникнення стилю модерн. Поняття стилю модерн, його загальна характеристика та хронологічні межі. Перший досвід Art Nouveau. Видатні представники стилю модерн. Тенденції розвитку живопису, архітектури, графіки стилю модерн. застосування арт- технологій в стилі модерн.

ТЕМА 1.3. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Ідеологічні підвалини виникнення сучасного мистецтва. Особливості абстрактного мистецтва та його технології. Мистецькі технології абстрактних експресіоністів. Фігуративні течії та їх технології. Роль концептуалізму у виникненні нових мистецьких технологій. Експерименти художників з новими технічними прийомами і матеріалами. Повернення до традиційних цінностей в мистецтві та пов'язаних з ним технологій.

ТЕМА 1.4. НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС ТА МИСТЕЦТВО ХХ ст.: ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Індустріальне суспільство як економічний базис для створення нових технологій. Розвиток механізованого та автоматизованого крупного промислового виробництва як передумова глобального розповсюдження науково-технічного прогресу. Інтенсифікація процесів урбанізація як підґрунтя виникнення нових форм мистецтва. Фотографія та кінематограф як перші форми синтезу мистецтва та новітніх технологій. Створення та вдосконалення нових технічних засобів та технологій: радіо, телебачення, відео, комп'ютерні технології як базис для розвитку сучасних форм мистецтва. Нові засоби масової комунікації у процесі створення нового типу культури.

ТЕМА 1.5. РОЛЬ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ

Взаємодія мистецтва і технологій: перспективи розвитку. Рефлексія сфери мистецтва на технологічні події та їх значення. Процвітання комп'ютерного мистецтва як наслідок прогресу комп'ютерних технологій. Зв'язок розвитку технологій з сенситивністю людини, необхідність встановлення гармонії між внутрішнім та зовнішнім досвідом.

РОЗДІЛ 2. МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙ

ТЕМА 2.1. СВІТОВІ БІЄНАЛЕ: ПРАКТИКА СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙ

Венеційська бієнале – найбільш авторитетний форум світового сучасного мистецтва. Призначення бієнале – представлення найбільш значущих явищ у сучасному мистецтві різних країн. Історія виникнення. Традиція створення національних павільйонів різних країн. Роль куратора в організації бієнале. Бієнале як частина циклу культурних заходів, що регулярно проводяться у Венеції. Українські проекти на Венеційському бієнале. Сучасний український проект Оксани Мась на Венеційському бієнале – 2011 – синтез традицій та новацій. Міжнародні художні фестивалі «Маніфеста» та «Документа» - німецькі проекти презентації сучасного мистецтва. Паризький «FIAK» - міжнародне бієнале сучасного мистецтва: актуалізація світових тенденцій. Традиції і новації на світових бієнале. Фактор комерціалізації сучасного мистецтва.

ТЕМА 2.2. КУРАТОР У СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА: СИНТЕЗ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Куратор в структурі сучасного творчого процесу. Провідне значення куратора в структурі сучасних творчих проектів як генератора системних ідей і інноваційних підходів до організації виставок та фестивалів. Західна освітянська практика у галузі спеціалізації «куратор». Західний досвід підготовки кураторських кадрів. Приклади найбільш успішних світових кураторів. Куратор як митець, філософ і культуролог. Основні функції куратора. Вимоги до його професійної підготовки. Куратор у сучасному українському мистецькому просторі. Проблема дефіциту кваліфікованих кадрів. Потреба у формуванні куратора українського зразка.

ТЕМА 2.3. МЕДІАМИСТЕЦТВО ЯК СУЧАСНИЙ ФЕНОМЕН: ПЕРІОДИЗАЦІЯ, ТИПИ, НАПРЯМИ

Етимологія поняття «медіа»: різновиди тлумачень. П'ять типів «медіа»: ранні (писемність); печатні (друкарські видання, літографія, фотографія); електричні (телеграф, телефон, звукозапис); мас медіа (кінематограф, телебачення); цифрові (комп'ютер, інтернет). Медіамистецтво як поєднання класичних прийомів та нових технологічних можливостей. Різновиди сучасних медіа. Медіамистецтво як індикатор інноваційних зрушень у суспільстві. Естетичний аспект медіамистецтва:

технологічні можливості унаочнення твору та його змістовне наповнення. Пізнавальні можливості медіа мистецтва. Причини звернення художників до новітніх технологій. Феномен екранного зображення та нових технологічних об'єктів. Розширення ігрових можливостей мистецтва. Новий ракурс взаємовідносин між глядачем та художником в контексті медіамистецтва.

ТЕМА 2.4. МИСТЕЦТВО ВІДЕОІНСТАЛЯЦІЙ, ВІДЕО-АРТ, САУНД-АРТ, ТЕЛЕКОМУНІКЕЙШЕН-АРТ

Різноманітність сучасний практик медіамистецтва. Саунд-арт – мистецтво нових можливостей у сфері звукозапису та музичних технологій. Телекомунікейшен-арт – мистецтво, яке у вигляді художнього простору використовує різні види кіберпросторів (починаючи із телефонного). Відео-арт – мистецтво використання відео- та телевізійних образів, кінцевий результат – відео арт фільм. Сучасний світовий досвід. Мистецтво відеоінсталяцій – публічний показ художніх «конструкцій» із телевізійних та відео-пристроїв, які підпорядковані єдиній художній меті. Білл Віола – майстер сучасних відеоінсталяцій («Посланець» - алтарна картина в соборі Дюрхема). Сакральне значення творів Білла Віоли.

ТЕМА 2.5. МЕРЕЖЕВЕ МИСТЕЦТВО, ОСОБЛИВОСТІ НЕТ-АРТУ

Мережеве мистецтво використовує в якості основного засобу вираження середовища глобальної мережі Інтернет. Ідеологічною основою мережевої творчості Інтернету - принцип колективізму, трактувати позицію мережевого художника як організатора, який не лише сам створює і розміщує власні роботи в Мережі, але і допомагає в цьому іншим художникам, які не обов'язково володіють мультимедіа або Інтернет - технологіями.

Нет-арт – мистецтво інтернет мереж. Художні сайти як самодостатні твори сучасного мистецтва. Художники як творці віртуального мистецтва. Відмінність нет-арту від веб-дизайну. Комунікативна функція нет-арту. Художник та глядач: включення до творчого діалогу. Сучасна теорія нет-арту. Створення комунікативних та креативних просторів у мережі як сутність нет-арту. Не функціональність творів нет-арту. Інтерактивні проекти нет-арту. Просвітницька функція інтернет-галерей та музеїв. Музей американського мистецтва «Whitney»: віртуальний портал медіа проектів. Зарубіжна та вітчизняна практика нет-арт проектів. Створення малюнків за допомогою звуків. Інтерактивна анімація. Колективна віртуальна художня творчість.

ТЕМА 2.6. КІНЕТИЧНЕ МИСТЕЦТВО: ІСТОРІЯ ТА СВІТОВА ПРАКТИКА

Кінетичне мистецтво – течія у мистецтві ХХ ст., в якому використовуються рухливі динамічні форми та об'єкти, що рухаються. Ідея рухливих форм як основна ідея кінетичного мистецтва. Перетворення твору мистецтва на машину. Ідея віддалення мистецтва від природи. Н. Габо – перший майстер кінетичної скульптури. Утопічні проекти піонерів кінетичного мистецтва. «Пам'ятник III Інтернаціоналу» В. Татліна та проект пам'ятника Колумбу К. Мельникова.

Розквіт кінетичного мистецтва у середині ХХ ст. Жан Тінгелі – основоположник і класик кінетичного мистецтва. Еволюція парадигми «машинного мистецтва». Кінетичні скульптури та кінетичний фонтан Жана Тінгелі у Парижі. Музей Жана Тінгелі у Базелі як важлива ланка в організації дитячого дозвілля у Швейцарії.

ТЕМА 2.7. ЕКОЛОГІЧНЕ МИСТЕЦТВО ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ А МИСТЕЦЬКА ПРАКТИКА

Розвиток новітніх технологій як одна із причин виникнення глобальної екологічної кризи. Теорія екологічного мистецтва: Ю. Сепанма – мистецтво навколишнього середовища. Прикладний характер мистецтва навколишнього середовища. Екологічне мистецтво сучасності як маніфестація ідей збереження навколишнього середовища. Екологічні твори як демонстрація екологічних ідей. Скульптура із пластикових виробів як нагадування про необхідність утилізації шкідливих відходів. Світова практика. Українські митці як актуалізатори екологічних проблем, пов'язаних із чорнобильською катастрофою. Українська асоціація дизайнерів-графіків –4-й Блок. Проблеми чорнобильської катастрофи у фільмі Оксани Байрак «Аврора». Сучасне екологічне мистецтво як ефективний засіб у процесі формування екологічної свідомості.

ТЕМА 2.8. СУЧАСНА ЕКОЛОГІЧНА АРХІТЕКТУРА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Фріндесрайх Хундертвассер – піонер екологічного руху у мистецтві. Маніфести на захист живої природи. «Мирний договір із природою» Хундертвассера – шляхи подолання прірви між людиною і природою. Практична реалізація принципів екологічної естетики. Екологічна архітектура Хундертвассера – втілення екологічної філософії. Будинок у Відні, світові екологічні проекти. Ідея об'єднання людини та природи на ґрунті мистецтва. Французький центр глиняної архітектури «Кратар» - практична реалізація екологічних принципів. Теоретичні розробки московського центру «Відеоєкології». Відеоєкологія – наука про взаємодію людини з візуальним навколишнім середовищем. Норман Фостер – світовий майстер екологічної архітектури. Найвідоміші світові проекти (Лондон, Берлін, Гонконг та ін.). Екологічна архітектура на шляху подолання глобальної екологічної кризи.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 1.1. Предмет і завдання курсу.	4
2.	Тема 1.2. Модерн як предтеча сучасного мистецтва.	4
3.	Тема 1.3. Виникнення та розвиток сучасного мистецтва.	4
4.	Тема 1.4. Науково-технічний прогрес та мистецтво ХХ ст.: глобальні трансформації.	4
5.	Тема 1.5. Роль нових технологій у сучасному мистецтві.	4
6.	Тема 2.1. Світові бієнале: практика сучасних інновацій.	2
7.	Тема 2.2. Куратор у структурі сучасного мистецтва: синтез теорії і практики.	2
8.	Тема 2.3. Медіамистецтво як сучасний феномен: періодизація, види, напрями.	2
9.	Тема 2.4. Мистецтво відеоінсталяцій, відео-арт, саунд-арт, телекомунікейшен-арт.	2
10.	Тема 2.5. Мережеве мистецтво, особливості нет-арту.	2
11.	Тема 2.6. Кінетичне мистецтво: історія та світова практика.	4
12.	Тема 2.7. Екологічне мистецтво та новітні технології: світова практика.	4
13.	Тема 2.8. Сучасна екологічна архітектура: вітчизняний та світовий досвід.	4
Усього годин		42

ВИДИ РОБІТ І ЗАВДАНЬ. ІНСТРУМЕНТАРІЙ НАВЧАННЯ

Види робіт для засвоєння курсу:

Пошук та обробка інформації з різних джерел до запропонованих тем.

Формування категоріального апарату до запропонованих тем.

Написання наукової доповіді на запропоновану тему. Підготовка презентації в power point на запропоновану тему.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Оцінювання (усних повідомлень, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна робота за темами і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C		
66–73	D	задовільно	
61–65	E		
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Андреева Є.Ю. Постмодернізм: Мистецтво другої половини ХХ - початку ХХІ століття. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2007. 488 с.
URL:<https://www.klex.ru/nlg> (дата звернення: 10.09.2020).
2. Архангельская И. Б. Маршалл Маклюэн: Путь к теории медиа. LAP LAMBERT Academic Publishing, 2011. 384 с.
URL:<http://ideashistory.org.ru/pdfs/Arkhangelskaya.pdf> (дата звернення: 10.09.2020).
3. Бхаскаран Л. Дизайн и время. Стили и направления в современном искусстве и архитектуре. Москва : Арт-Родник, 2007. 256 с.
4. Гардашук Т. В. Концептуальні параметри екологізму. К.: Вид. ПАРАПАН, 2005. 200 с.
5. Герман М. Модернизм. Искусство первой половины ХХ века. Москва : Азбука-классика, 2008. 480 с.
6. Горелов А. А. Экология: конспект лекций. Москва : Высшее образование, 2008. 192с.
7. Дрік О. Медіа-мистецтво як ліки від технофобії. ART UKRAINE № 5(24) 2011.
URL:<http://www.artukraine.com.ua/ukr/articles/704.html> (дата звернення: 10.09.2020).
8. Малышев И. Искусство и философия. От модерна к постмодерну.
URL:<https://www.litres.ru/i-v-malyshev/iskusstvo-i-filosofiya-ot-moderna-k-postmodernu/chitat-onlayn/> (дата звернення: 05.10.2020).
9. Мизиано Виктор. Пять лекций о кураторстве. 2015. 231с.
URL:<https://libking.ru/books/sci-/sci-politics/526752-2-viktor-miziano-pyat-lektsiy-o-kuratorstve.html#book> (дата звернення: 10.09.2020).
10. Новые аудиовизуальные технологи : учеб. пособие. Москва : Едиториал УРСС, 2005. 488 с.
11. Сидор-Гібелінда О. Українці на Венеційській бієнале: сто років присутності. Київ : Наш час, 2008. 304с.
12. Толстоухов А. В. Глобалізація. Влада. Еко-майбутнє. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2003. 308 с.
13. Фостер Хэл. Искусство с 1900 года. Модернизм, антимодернизм, постмодернизм /Ад Маргинем Пресс, 2019. 896 с. URL:<https://ru.bookmate.com/upload> (дата звернення: 10.09.2020).
14. Soviet Modernism. Brutalism. Post-Modernism. Buildings and Structures in Ukraine 1955-1991. ПБГ Ковальська, 2019.
15. The Art Of Ukrainian Sixties. Stedley Art Foundation, 2020.

Додаткова

16. Абисова М. А. Інформаційно-комп'ютерні технології в постіндустріальному суспільстві. Київ : Гілея, 2010. Вип. 31. С.232–241.
17. Архангельская И.Б. Маршалл Маклюэн: Монография. Н.Новгород : НКИ, 2010. 291 с.
18. Архангельская И. Б. Герберт Маршалл Маклюэн: от исследования литературы к теории массмедиа. Москва : Издательство МГУ, 2007. 210 с.
19. Барка В. Проблемы синтеза традиций і новаторства в розвитку культури і мистецтва України / Нар. творчість та етнографія : 2004. № 4. С. 52-60.
20. Булавина Н. 52-га Венеційська бієнале: Не відсторонений погляд. Київ : Галерея, 2007. №3-4. с.14-15.

- 21.Бурмака М.В. Технологія створення контактної телевізійної програми в контексті українського телебачення : автореф. дис. .. канд. філол. наук. 10.01.08. Київ, 2004. 20 с.
- 22.Гончаренко Л. П. Музичні традиції та новаторство культури. *Науковий вісник*. Ізмаїл, 2000. Вип. 8. С. 31–35.
- 23.Гройс Б. Политика поэтики. Москва : [Ад Маргинем Пресс](#), 2012. 510 с.
- 24.Дианова В. М. Постмодернистская философия искусства: истоки и современность. Санкт-Петербург, 2000.
- 25.Кириллова Н. Б. Медиакультура: От модерна к постмодерну. Москва : Академический проект, 2005. С. 23.
- 26.Концептуальні виміри екологічної свідомості. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2003. 312 с.
- 27.Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека. Москва : Кучково поле, 2007. 464 с. URL:http://yanko.lib.ru/books/media/mcluhan-understanding_media.pdf (дата звернення: 20.09.2020).
- 28.Маклюэн М. Галактика Гутенберга: Становление человека печатающего. Москва : Академический Проект: Фонд «Мир», 2005. 496 с. Электронный ресурс: URL:<http://booksonline.com.ua/view.php?book=102371> (дата звернення: 20.09.2020).
- 29.Маклюэн М. Телевидение. Робкий гигант. Москва : Искусство, 2001. № 1. С. 138-148.
- 30.Малинина Т.Г. Формула стиля : Ар Деко: истоки, региональные варианты, особенности эволюции. Москва : Пинакотека, 2005. 303 с.
- 31.Медиафилософия IV. Методологический инструментарий медиафилософии. Санкт-Петербург : Санкт-Петербургское Философское общество, 2010. 129 с.
- 32.Обрист Ханс. Краткая история кураторства. 2012. 300 с. URL:<https://litportal.ru/avtory/hans-ulrih-obrist/read/page/1/kniga-kratkaya-istoriya-kuratorstva-125747.html> (дата звернення: 05.10.2020).
- 33.Розум Л. А. Моделирование музыкального творчества – новые горизонты: взгляд музыканта и програмиста. URL:<http://www.ict.edu.ru/ft/004292/sec3.pdf> (дата звернення: 10.10.2020).
34. Сибрук Джон. Nobrow. Культура маркетинга. Маркетинг культуры. 2016. 240 с. URL:<https://ru.bookmate.com/reader/fx00zQdE?resource=book> (дата звернення: 10.09.2020).
- 35.Сидор-Гібелінда О. Між двох мостів: Українсько-венеційські мистецькі контакти у ХХ- поч. ХХІ ст. Образотворче мистецтво. 2005. №3 с.103-105.
- 36.Стерноу Сюзанна А. Арт Нуво. [Дух](#) прекрасної епохи. Москва : Белфакс, 1997. 128 с.
- 37.Стещенко А. С. Сутність і зміст понять «традиції» та «новації» в контексті історії філософії. Київ, 2005. № 4–5. С. 188–194.
- 38.Сучасне мистецтво: Наук. зб. Київ : Фенікс, 2010. Вип. VII. 368 с. URL:<http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-files/2010-7.pdf> (дата звернення: 10.10.2020).
- 39.Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва. Черкаси : Брама-Україна, 2015. 172 с.
- 40.Ходж Сюзи. Современное искусство в деталях. Почему пятилетнему ребенку не под силу сделать подобное. Магма. 2016. 224 с.
- 41.Художні практики початку ХХІ століття: новації, тенденції, перспективи: *збірник наукових праць. Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука*. Київ : 2019. Вип. 1. 337 с.

42.Цигичко С. П. Екологія в архітектурі і містобудуванні. Харків, 2012. 146 с.
URL:<http://eprints.kname.edu.ua/27128/1/2011.%20печ.%20Архітектурна%20екологія-Видавництво%2В.pdf> (дата звернення: 12.10.2020).

43.Штанько В. І. Сучасні інформаційно-комп'ютерні технології як чинник трансформацій соціокультурної реальності. Харків, 2008. Вип.36. № 829. С.22–30.

Інформаційні ресурси

44. Видеоинсталляции. URL:<http://www.mediamuseum.ru/8.html> (дата звернення: 05.09.2020).

45. Видеоарт. URL:<http://www.mediamuseum.ru/5.html> (дата звернення: 05.09.2020).

46. Видеоскульптура URL:<http://www.mediamuseum.ru/6.html> (дата звернення: 12.10.2020).

47.Гройс Б. Медиаискусство в музее.

URL:<http://www.anthropology.ru/ru/texts/groys/mediart.html> (дата звернення: 12.10.2020).

48.Кенигсберг Е. История выставок «Documenta».

URL:http://artkurator.com/articles/documenta_ru.html (дата звернення: 18.10.2020).

49. Museum Tinguely. URL:<https://www.tinguely.ch/de.html> (дата звернення: 18.10.2020).

50. Трошина Т. М. Интерактивный музей в современном медиапространстве.

URL: <http://www.google.com.ua/>(дата звернення: 18.10.2020).

51. Фостер Норман. Биография. URL:<http://www.archandarch.ru> (дата звернення: 05.10.2020).

52. Хоффман Кэти Рай. Технология – Искусство – Коммуникация.

<http://www.mediaartlab.ru/db/tekst.html?id=39> (дата звернення: 05.10.2020).

53. Хундертвассер Фриденсрайх. Биография. <http://www.archandarch.ru> (дата звернення: 19.10.2020).